

ПЕРЕДМОВА

*Показник якості управління –
звичайні люди,
які роблять незвичайні речі*

П. Друкер

За сучасних умов формування інформаційної економіки особливої актуальності набувають проблеми розробки та впровадження нових моделей і механізмів управління суб'єктами підприємництва.

Підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва у вирішальній мірі визначається якістю й ефективністю управлінських рішень, кваліфікацією персоналу, потенціалом, ступенем згуртованості та методами управління. Тому своєчасним і необхідним є подальше вдосконалення та розробка нових підходів, моделей і практичних рекомендацій щодо організації впровадження новітніх механізмів управління з метою зміцнення ринкових позицій підприємств і виробництва конкурентоспроможної продукції. Нові методи управління, орієнтовані на швидкі технологічні зміни й інноваційність, є важливими компонентами успішної реалізації стратегії розвитку.

За сучасних умов функціонування суб'єктів підприємництва адаптація до змін зовнішнього середовища розцінюється як норма забезпечення ефективної діяльності в мінливих і ризикованих умовах. Успіх цієї адаптації визначається тим, наскільки система управління інтегрована в зовнішнє середовище, наскільки суб'єкт підприємництва готовий до постійних новацій та досягнення стратегічних цілей.

В монографії досліджено проблеми, механізми й інструменти менеджменту суб'єктів підприємництва в умовах сучасних викликів; наведено теоретико-методичні засади формування та реалізації стратегії розвитку підприємств в сучасних умовах; обґрунтовано організаційно-економічні аспекти управління торгівельною діяльністю суб'єктів підприємництва; висвітлено концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств у глобальному економічному просторі.

Також авторам вдалося проаналізувати сучасні моделі та визначити проблеми і перспективи розвитку підприємництва в Україні та світі; дослідити та виокремити особливості розвитку системи управління фінансово-економічною діяльністю суб'єктів підприємництва; розробити пропозиції щодо формування системи економічної безпеки в умовах ризику та невизначеності, а також дослідити теоретичні аспекти та розробити практичні рекомендації щодо управління конкурентоспроможністю суб'єктів підприємництва в умовах нестабільного ринкового середовища.

Автори сподіваються, що їм вдалося розкрити вищезазначену проблематику завдяки, перш за все, обґрунтуванню основних положень теорії та практики управління суб'єктами підприємництва, а також дослідженню новітніх механізмів та інструментів управління суб'єктами підприємництва.

Монографія містить передмову та 8 розділів.

Перший розділ «Механізми та інструменти менеджменту суб'єктів підприємництва в умовах сучасних викликів» присвячений аналізу, узагальненню та систематизації існуючих наукових підходів до формування принципів функціонування, особливостей та складових менеджменту суб'єктів підприємництва. В розділі досліджено найбільш відомі моделі фінансової стійкості, що використовуються в світі та в Україні, доведено доцільність застосування штучних нейронних мереж для прогнозування можливого банкрутства суб'єктів підприємництва (Л. М. Дебунов, О. Г. Яковенко); розроблено алгоритм вибору актуальних заходів з покращення стратегічного становища підприємства на ринку (С. К. Кучеренко); проаналізовані існуючі підходи до визначення категорії «виплати працівникам» та запропоновано авторське його трактування, обґрунтовано варіант моделі аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам, яка передбачає ведення обліку розрахунків за кожною фізичною особою, формою виплат (Т. М. Остапенко, О. М. Кубецька); систематизовано категорійно-термінологічний апарат енергетичного менеджменту підприємства та конкретизовано економічну сутність цих понять, встановлено, що «енерго-ефективність» пов'язана з інтенсивним споживанням енергії в разі упровадження новітньої техніки та технологій, що описує його якісні характеристики (Т. С. Яровенко).

В другому розділі монографії «Формування стратегії розвитку підприємств в сучасних умовах» визначено фактори, що впливають на ефективність розробки стратегії розвитку підприємств, проаналізовано світовий досвід реалізації стратегії розвитку та наведено ефективні методики й етапи стратегічного управління, розглянуто проблеми зміни тривалості життя населення України, доведено доцільність використання цього показника в якості одного з критеріїв оцінки медичної реформи в Україні (О. В. Громцева); визначено фактори формування ефективної системи комунікацій на підприємстві, а також комунікаційні бар'єри за типами структур управління, запропоновано набір інструментів комунікації на підприємстві та методичний підхід до оцінки ефективності системи комунікацій, що враховує критерії ефективності за кожним окремим об'єктом оцінки (Т. В. Гринько, Т. З. Гвініашвілі); досліджено проблеми управлінням стратегічним розвитком підприємств туристичної галузі та забезпечення їх конкурентоспроможності та запропоновано рекомендації щодо формування стратегій розвитку підприємств туристичної галузі (А. А. Кобченко, А. М. Лемберг); розглянуто методичні підходи до оцінки економічного потенціалу підприємства та розроблено інтегральний показник на основі методу ранжирування факторів

за допомогою експертних оцінок, що дозволяє визначити резерви розвитку та розробити заходи з підвищення конкурентоспроможності й ефективності діяльності підприємства (І. Г. Курінна). Крім того, в розділі систематизовано підходи до становлення та розвитку підприємницької діяльності, її місця та ролі в економічній системі взаємовідносин, що дозволило сформулювати заходи стимулювання підприємницької активності, інноваційного розвитку й організаційного втілення інновацій (Т. І. Олійник); проаналізовано освітні проблеми зарубіжних та вітчизняних медичних коледжів з точки зору зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на вибір стратегії управління та визначена роль керівника закладу освіти в системі стратегічного управління (В. В. Стрюков).

У третьому розділі «Сучасні моделі, проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні та світі» значна увага приділена дослідженню теоретичних підходів і розробці практичних рекомендацій до формування сучасних моделей розвитку підприємництва в Україні та світі. Авторами монографії визначено взаємозв'язок між формуванням фінансових ресурсів об'єднаних територіальних громад і підприємницькою активністю в Україні, обґрунтовано пріоритетний інструментарій управління фінансовими ресурсами об'єднаних територіальних громад з акцентом на інвестиційні та грантові механізми, використання якого сприятиме розвитку підприємництва (В. Г. Бикова, І. В. Тімар, Б. Д. Биков); досліджено теоретичні моделі, що визначають підприємницьку мотивацію у жінок, виділено особливості ділових стратегій жінок-підприємців, окреслено основні проблеми жіночого підприємництва в Україні та запропоновано низку ініціатив для їх подолання (С. О. Білоус-Сергєєва, П. В. Солошенко); розглянуто проблему моделювання системи управління проектами інформатизації на підприємстві та розроблено економіко-математичну модель для оцінки й оптимізації розподілу проектних робіт між виконавцями (Є. С. Бортульов, О. Г. Яковенко). Також в розділі поглиблено розуміння поняття «соціальне підприємництво», визначено основні проблеми розвитку соціального підприємництва в Україні та запропоновано шляхи їх вирішення на основі розвитку соціального підприємництва в Україні як елемента солідарної економіки (Т. В. Горохова, Л. Ш. Маматова, Г. М. Мутерко); здійснено аналіз ключових пріоритетів розвитку туристичних підприємств та їх соціальної діяльності, а також доведено, що сучасний стан і тенденції розвитку міжнародних відносин детермінували зміну внутрішнього клімату в туристичній галузі (В. В. Джинджоян); проаналізовано динаміку розвитку підприємництва в Україні та наведено порівняльні характеристики інструментарію кредитування суб'єктів підприємництва в Україні та світі (М. С. Кравченко); обґрунтовано теоретико-методологічні основи формування концептуальної атрибутивної моделі творчого управління повноцінним розвитком підприємництва (Ю. М. Комар, О. І. Черниш, О. Ю. Чернишов, В. Ю. Комар); запропоновано концепцію органічного сільськогосподарського виробництва в соціально-орієнтованій економічній системі (В. Й. Куценко);

розглянуто перспективи інноваційного розвитку підприємництва в Україні та джерела фінансування інноваційної діяльності, виявлено основні бар'єри й обмеження інноваційного розвитку (Ю. І. Мацкевич); визначено особливості та системні проблеми впровадження механізму державно-приватного партнерства в туристичну галузь України, обґрунтовано умови ефективної імплементації державно-приватного партнерства і стратегічні переваги для партнерів в туризмі (В. Є. Редько, В. А. Сливенко); обґрунтовано нову роль, яку відіграє підприємство у забезпеченні фінансової спроможності створюваних об'єднаних територіальних громад, перетворюючись в основних платників до бюджетів громад єдиного податку, земельного податку, а також частини податків на доходи фізичних осіб (О. С. Савченко); досліджено історичні аспекти розвитку соціального підприємництва, систематизовано підходи до визначення особливостей соціального підприємництва та розглянуто національні моделі соціального підприємництва, визначено сучасний стан соціального підприємництва в Україні (Г. О. Швець).

Дослідженню проблем удосконалення управління торгівельною діяльністю суб'єктів підприємництва та розробці відповідних теоретико-методологічних засад присвячено четвертий розділ монографії «Організаційно-економічні аспекти управління торгівельною діяльністю суб'єктів підприємництва». У розділі розглянуто комплексні методичні підходи до розробки управлінських рішень в системі менеджменту дистрибутивної логістики, визначено напрями раціоналізації бізнес-процесів постачання та транспортування за умов розповсюдження продукції за каналами збуту, розроблено шляхи підвищення ефективності менеджменту ланцюга поставок у середовищі торговельної логістики (О. П. Величко, Л. А. Величко, С. Ю. Бережецька); розроблено комплекс заходів з вдосконалення механізму фінансового забезпечення туристичних підприємств та активізації їх діяльності, впровадження яких приведе до суттєвого збільшення соціально-економічного впливу туризму на економіку країни (Н. П. Воробйова, С. П. Гаврилюк); визначено роль, яку відіграє легітимність у конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва на ринку, а також представлені стратегії реагування на її дефіцит, обґрунтовано, що незважаючи на несумісність з фундаментальними основами легітимності, неправда здатна виступати для підприємницьких структур інструментом створення деякої подоби організаційної легітимності (Р. А. Павлов, Т. С. Павлова, А. Г. Лемберг); визначено основні ціннісні пріоритети для підприємств оптової торгівлі та напрями удосконалення управління комерційною діяльністю підприємства з урахуванням ціннісних пріоритетів, спрямованих на підвищення ефективності та забезпечення економічних інтересів підприємств оптової торгівлі (В. Д. Хурдей).

П'ятий розділ монографії присвячено розвитку системи управління фінансово-економічною діяльністю суб'єктів підприємництва. Особлива увага приділена аналізу інвестиційного потенціалу секторних біржових фондів SPDR та визначенню переваг інвестування в акції таких фондів, порівняно з інвестуванням

в акції компаній або в паї відкритих взаємних фондів, обґрунтовано найбільш привабливі секторні біржові фонди для цілей інвестування (О. О. Бененсон, Н. О. Краснікова); запропоновано механізм впровадження інструментів вартісно-орієнтованого управління у систему фінансового моніторингу підприємства за допомогою даних форм фінансової звітності та диференціації показників на стратегічні і поточні та забезпечення більш об'єктивних оцінок фінансового стану підприємства за рахунок комплексного застосування інноваційних і традиційних інструментів моніторингу (Н. Е. Ковшун, Н. Б. Кушнір, Д. С. Царук); досліджено проблематику неприбутковості кредитних спілок, основні їх види та ключові принципи діяльності, сформовано комплекс базових принципів діяльності кредитних спілок (І. Є. Семенча, В. В. Хацько).

Важливим завданням управління суб'єктом підприємництва є забезпечення його конкурентоспроможності. Ефективне управління конкурентоспроможністю суб'єктів підприємництва в умовах нестабільного ринкового середовища потребує формування відповідних механізмів забезпечення та розвитку конкурентного потенціалу. Саме ці проблеми розглянуто у шостому розділі монографії «Управління конкурентоспроможністю суб'єктів підприємництва в умовах нестабільного ринкового середовища». В розділі систематизована міжнародна практика забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки та на основі її аналізу розроблено ключові напрямки підвищення конкурентоспроможності (Т. В. Дядик, В. І. Даниленко, Т. В. Боровик); розглянуто один із сучасних інструментів управління конкурентоспроможністю на страховому ринку – інформаційні технології, та визначено переваги, що отримує страхова компанія при застосуванні сучасних інформаційних технологій в управлінні (О. М. Коваленко, І. М. Вінічук); викладено положення сучасної парадигми менеджменту підприємств в умовах змінюваного ринкового середовища, що надають підстави суб'єкту їхнього управління здійснювати своєчасні управлінські рішення щодо підтримки становища підприємства на ринку з урахуванням встановлення стану та типу невизначеності ринкових коливань (А. М. Колосов); надано особливості формування конкурентоспроможності та розроблено комплексну модель управління конкурентоспроможністю автосервісних підприємств, удосконалено систему показників і модель оцінювання конкурентоспроможності підприємства ринку автосервісних послуг (В. С. Мазур, М. Я. Городецький); досліджено проблему прогнозування обсягів продажів підприємства в ринкових умовах і запропоновано спосіб врахування некерованих факторів попиту за допомогою використання штучної нейронної мережі (С. О. Острянин, О. Г. Яковенко).

Сьомий розділ «Концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств у глобальному економічному просторі» містить результати дослідження проблем та основні напрямки забезпечення інноваційного розвитку підприємств. У розділі досліджено проблеми визначення пріоритетів розвитку промислових підприємств на основі моделей штучного інтелекту та розроблено методичний

підхід щодо впровадження комбінаторного штучного інтелекту у функціональні процеси корпоративних структур бізнесу (В. В. Македон); обґрунтовано проблеми управління персоналом інноваційних компаній та розглянуто основні умови створення розвитку творчо-креативних компетенцій працівників, визначено ступень взаємного впливу інноваційності компанії та її персоналу, сформовано основні професійної компетенції працівника інноваційної компанії та розроблено рекомендації щодо їх формування (І. Є. Максютенко); розроблено систему оцінювання туристичної інфраструктури з використанням економіко-математичних методів та нейромережевого прогнозування туристичного потоку, що дає можливість здійснення системного аналізу туристичної інфраструктури країни для більш виважених і точкових управлінських рішень з підвищення ефективності використання туристичної інфраструктури та поліпшення якості надання туристичних послуг (В. С. Яковенко)

В заключному восьмому розділі монографії «Формування системи економічної безпеки в умовах ризику та невизначеності» визначено особливості функціонування вітчизняного ринку облігацій в контексті економічної безпеки держави, на основі застосування методу головних компонент була здійснена редукція відібраних показників до трьох факторів: «вплив облікової ставки, рівня інфляції та ставки купона», «вплив державного боргу, дефіциту (профіциту) бюджету та рівня безробіття», «вплив темпу середньорічного приросту ВВП та поточної вартості облігації», доведено, що одним з важливих напрямків підвищення ефективності функціонування ринку облігацій України є створення ефективної та результативної системи гарантування прав інвесторів – фізичних осіб (О. В. Левкович); уточнено природу дефіциту державного бюджету на основі узагальнення понятійних і сутнісних визначень, а також з урахуванням умов його виникнення як фактору бюджетної безпеки, запропоновано застосування нормативів щодо структури витрат боргових коштів за напрямками їх використання та створення цільового фонду для покриття дефіцитних «розривів» (О. Й. Шевцова, Т. В. Грама, К. О. Біла).

Автори даної монографії висловлюють щирю вдячність рецензентам: доктору економічних наук, професору І. В. Гонтаревій; доктору економічних наук, професору Н. В. Валінкевич; доктору економічних наук, доценту Р. В. Іванову за їх конструктивні зауваження та цінні поради, які дали змогу вдосконалити зміст і структуру монографії.

З повагою, Т. В. Гринько